

Brusel 21. června 2022
(OR. fr, en)

10505/22

AUDIO 58
HYBRID 65
JAI 928
FREMP 139
CATS 43
ASIM 57
PROCIV 87
AG 72
BY 5
RELEX 856
COEST 475
CULT 66
SOC 392
VISA 111

DISINFO 57
EUAM UKRAINE 27
JAIEX 72
POLGEN 92
JUSTCIV 91
COHOM 65
DIGIT 125
EJN 25
EUROJUST 78
COPEN 251
DATAPROTECT 199
CYBER 233
GENDER 116

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady
Příjemce: Delegace

Předmět: Závěry Rady o ochraně a bezpečnosti novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků

Delegace naleznou v příloze závěry Rady na téma uvedené v předmětu tohoto dokumentu ve znění, které schválila Rada pro obecné záležitosti na zasedání konaném dne 21. června 2022.

Závěry Rady o ochraně a bezpečnosti novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků

RADA EVROPSKÉ UNIE

KONSTATUJE, ŽE:

1. demokracie je založena na uplatňování práva na svobodu přesvědčení a projevu a svobodu informací, a to jak offline, tak online. Tato práva jsou základním předpokladem pro výkon povolání novináře, k němuž patří i prostředí schopné zajistit novinářům a pracovníkům sdělovacích prostředků ochranu a bezpečnost.
2. Mnoho novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků nemůže v současnosti všude pracovat svobodně a nezávisle, jak by tomu mělo být. V Evropě i jinde ve světě přibývá překážek omezujících svobodu projevu a svobodu informací a rovněž útoků vůči nim¹. Nejistota, které čelí, je ještě větší v prostředí ozbrojených konfliktů. Ačkoli jsou novináři zdrojem nestranných informací, které jsou zásadní pro zjištění faktů a porozumění konfliktu, sami jsou vystaveni značnému riziku a mohou se stát terčem útoků, jak dokládá probíhající ruská vojenská agrese vůči Ukrajině².

¹ V rezoluci Valného shromáždění OSN A/C.3/L.49/Rev1 „Bezpečnost novinářů a otázka beztrestnosti“ bylo vyjádřeno hluboké znepokojení nad rostoucím počtem novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků na celém světě, kteří byli v posledních letech zabiti, mučeni, zatčeni, zadrženi, obtěžováni a zastrašováni v přímé souvislosti s výkonem své profese (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/N21/329/42/PDF/N2132942.pdf?OpenElement>).

² Jak je uvedeno na stránkách [Platformy Rady Evropy pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů](https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709594) (<https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709594>). Viz také výroční zpráva partnerských organizací Platformy Rady Evropy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů za rok 2022 „Defending Press Freedom in Tension and Conflict“ (*Ochrana svobody tisku v obdobích napětí a konfliktu*) (<https://rm.coe.int/platform-protection-of-journalists-annual-report-2022/1680a64fe1>).

3. Novináři a další pracovníci sdělovacích prostředků čelí četným hrozbám a stigmatizaci, zastrašování, nezákonnému sledování a násilí v podobě fyzické a psychické újmy či dokonce úmyslného zabití, zlovolnému stíhání, nepřiměřenému ekonomickému nátlaku a poškození dobré pověsti. K tomuto násilí dochází rovněž v online prostředí, a to v podobě slovního napadání, podněcování k nenávisti, obtěžování a vyhrožování smrtí.
4. Obzvláště znepokojivá je situace novinářek, jež jsou vystaveny dalším rizikům³, a to jak co do počtu, tak typu. Toto genderově podmíněné násilí má mnoho podob, včetně obtěžování na internetu, vyhrožování znásilněním a smrtí či podněcování k nenávisti. Neúměrně těmto hrozbám čelí také novináři, kteří jsou příslušníky menšin nebo sociálně marginalizovaných skupin⁴.
5. Rovněž i ekonomická situace novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků se vyznačuje čím dál větší nestabilitou. Jejich zranitelnost zvyšuje finanční a hospodářská nejistota, v jejímž důsledku muselo několik sdělovacích prostředků ukončit svou činnost. Kromě toho může někdy zhoršovat podmínky a kvalitu práce novinářů, zejména v případě soukromých sdělovacích prostředků, tlak, který je kladen na efektivitu nebo ziskovost. Digitální transformace a expanze globálních aktérů a sociálních sítí, které se sdělovacími prostředky soutěží na trhu s online reklamou⁵, spolu s důsledky pandemie⁶, během níž sdělovací prostředky zaznamenaly ztráty příjmů vyšší, než byl pokles vnitrostátních příjmů, vedly ke zvýšení ekonomické nejistoty novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků.

³ Viz např. Zpráva nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků, 2021; Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA), Násilí páchané na ženách: průzkum v celé EU, 2014; FRA, Crime, safety and victims' rights (*Kriminalita, bezpečnost a práva obětí*), 2021; výroční zpráva partnerských organizací Platformy Rady Evropy pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů z roku 2021; UNESCO, Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts (*Násilí na novinářkách v prostředí internetu: souhrnný přehled výskytu a dopadů*), 2020; UNESCO, The Chilling global trends in online violence against women journalists (*Znepokojivé celosvětové trendy, pokud jde o násilí páchané na novinářkách v prostředí internetu*), 2021; OBSE, Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online (*Příručka o bezpečnosti novinářek na internetu*), 2020; Zpráva OBSE s názvem „Violence against women journalists and politicians: a growing crisis“ (*Násilí vůči novinářkám a ženám působícím v politice: zhoršující se situace*), 2021.

⁴ IPI, Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists (*Osvědčené postupy redakcí pro řešení násilí na novinářích v prostředí internetu*).

⁵ Závěry Rady o ochraně svobodného a pluralitního mediálního systému, prosinec 2020.

⁶ Roberta Carliniová a Konrad Bleyer-Simon: *Media economy in the pandemic: a European perspective* (Ekonomika médií během pandemie: evropská perspektiva); technická zpráva; Centrum pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků, 2021/01.

6. Evropská komise předložila návrh směrnice o strategických žalobách proti účasti veřejnosti⁷, který Evropskému parlamentu a Radě navrhuje zavedení procesních záruk proti takovým žalobám, a doprovodné doporučení⁸, které poskytuje členským státům pokyny v těchto záležitostech.
7. Členské státy a Evropská komise byly vyzvány⁹, aby provedly evropskou strategii pro ekosystém kulturních a kreativních průmyslů, mimo jiné s cílem usnadnit přístup k informacím o dostupných finančních prostředcích pro sdělovací prostředky, a to sloučením CultureEU – příručky k financování a interaktivního nástroje pro mapování audiovizuálních a zpravodajských médií, aby pracovníci a společnosti působící v oblasti zpravodajských médií měli jednotný vícejazyčný digitální portál, v rámci něhož budou uvedeny různé potenciální možnosti financování, které mají k dispozici.
8. Evropská komise bude i v roce 2022 nadále podporovat mechanismus rychlé reakce v případech porušování svobody tisku a sdělovacích prostředků jakožto součást programu Kreativní Evropa, který mimo jiné umožňuje podporu přeshraniční mediální spolupráce, včetně nezávislé a investigativní žurnalistiky, ve formě grantů v rámci partnerství v oblasti žurnalistiky¹⁰.

⁷ Dokument 8529/22 – COM(2022) 177 final.

⁸ Dokument C(2022) 2428 final.

⁹ Závěry Rady o budování evropské strategie pro ekosystém kulturních a kreativních průmyslů, 4. dubna 2022 (2022/C 160/06).

¹⁰ Roční pracovní program 2022 pro provádění programu Kreativní Evropa

(<https://culture.ec.europa.eu/document/2022-annual-work-programme-creative-europe-programme>).

VÍTÁ SKUTEČNOST, ŽE

9. dne 16. září 2021 přijala Evropská komise doporučení o zajištění ochrany, bezpečnosti a posílení postavení novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v Evropské unii, které obsahuje důležité pokyny pro členské státy. Evropská komise oznámila svůj záměr zveřejnit studii zaměřenou mimo jiné na ukazatele používané ke sledování provádění jejího doporučení, které by mohly pomoci řešit problematiku bezpečnosti na internetu a zabývat se zejména podporu novinářek a příslušníků menšin.

VYZÝVÁ EVROPSKOU KOMISI, ABY:

10. v rámci stávajícího Evropského fóra zpravodajských médií podporovala pravidelné pořádání diskusí a výměny osvědčených postupů v oblasti ochrany a bezpečnosti novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků, čímž se usnadní navázání dialogu se zúčastněnými stranami o příslušném vývoji;
11. pokračovala v hodnocení stávajících pilotních projektů a přípravných akcí na podporu svobody a plurality sdělovacích prostředků tak, aby tyto projekty a akce mohly probíhat v širším rámci a v dlouhodobějším horizontu;
12. posílila financování nezávislé a investigativní žurnalistiky¹¹, která zásadním způsobem přispívá k veřejnému a demokratickému životu, přičemž vychází mimo jiné z iniciativy NEWS¹² a využívá například Program InvestEU;
13. zohlednila bezpečnost a svobodu projevu na internetu pro novináře a další pracovníky sdělovacích prostředků ve všech příslušných iniciativách vycházejících z digitální strategie EU.

¹¹ Žurnalistika se řídí etickými zásadami, jako je pravdivost, vhodné prostředky ověřování a dokazování a nestrannost při prezentaci, popisu a výkladu, jak je zdůrazněno v rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1003 (1993) – Žurnalistická etika, v rezoluci 2066 (2015) – Odpovědnost a etika sdělovacích prostředků v měnícím se mediálním prostředí a v doporučení Výboru ministrů Rady Evropy členským státům CM/Rec(2022)4 o podpoře prostředí příznivého pro kvalitní žurnalistiku v digitálním věku.

¹² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/news-initiative>

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY A EVROPSKOU KOMISI, ABY V RÁMCI SVÝCH PŘÍSLUŠNÝCH PRAVOMOCÍ A V SOULADU SE ZÁSADOU SUBSIDIARITY:

14. podporovaly celoživotní učení¹³ v oblasti ochrany novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků, určené pro všechny dotčené zúčastněné strany, jako jsou vedoucí zpravodajských redakcí, donucovací orgány, soudci a další orgány zapojené do digitální bezpečnosti;
15. podporovaly rozvoj iniciativ v oblasti mediální a informační gramotnosti zaměřených na zvyšování povědomí o bezpečnosti novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků¹⁴;
16. prosazovaly bezpečnost na internetu a posílení postavení novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v digitální oblasti, zejména pokud jde o novinářky, příslušníky menšin nebo sociálně marginalizovaných skupin, a to například podporou vytváření specializovaných skupin odborníků, které by mohly shromažďovat informace a sdílet osvědčené postupy ohledně toho, jak řešit online útoky a hrozby, což by mohlo propojit zástupce sdělovacích prostředků a regulační orgány na úrovni EU nebo členských států, příslušníky donucovacích orgánů a úředníky zabývající se problematikou kybernetické bezpečnosti;
17. podporovaly užší spolupráci mezi digitálními platformami a organizacemi občanské společnosti, které mají zvláštní odborné znalosti, pokud jde o boj proti koordinovaným internetovým útokům, hrozbám, obtěžování, sledování na internetu nebo podněcování k nenávisti vůči novinářům a dalším pracovníkům sdělovacích prostředků, s cílem lépe porozumět těmto hrozbám, lépe na ně reagovat a odpovídajícím způsobem přizpůsobit postupy platform. Toho lze dosáhnout například prostřednictvím pravidelných dialogů, do nichž by mohly být zapojeny veřejné orgány;

¹³ Jak je definováno v čl. 2 bodě 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/817 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí program Erasmus+: program Unie pro vzdělávání a odbornou přípravu, pro mládež a pro sport a zrušuje nařízení (EU) č. 1288/2013 (Úř. věst. L 189 28.5.2021, s. 1).

¹⁴ Viz doporučení Rady Evropy CM/Rec(2016)4 o ochraně žurnalistiky a bezpečnosti novinářů a dalších mediálních činitelů.

18. podporovaly provádění projektů a iniciativ na ochranu novinářek a novinářů, kteří jsou příslušníky menšin, zejména těch, které umožňují dosáhnout zlepšení v oblasti transparentnosti a informování o útocích a diskriminaci, jimž čelí, a těch, které podporují rovnost a inkluzi v odvětví sdělovacích prostředků a zpravodajství, jakož i iniciativ, které zvyšují povědomí o předcházení násilí vůči novinářům a dalším pracovníkům sdělovacích prostředků, jejich obtěžování a boji proti těmto jevům;
19. dále rozvíjely, zejména prostřednictvím výzkumu, znalosti o možných rizicích pro pracovníky sdělovacích prostředků a osvědčené postupy, jež mohou pomoci, zejména pokud jde o jejich ochranu a bezpečnost v oblastech ozbrojených konfliktů;
20. podporovaly iniciativy a mechanismy, jejichž cílem je zlepšit ekonomickou a finanční udržitelnost sdělovacích prostředků, včetně těch, které vyplývají z provedení práv souvisejících s autorskými právy, jež pro vydavatele tiskových publikací zavedla směrnice (EU) 2019/790¹⁵, ve vnitrostátních právních systémech, a těch, jejichž cílem je zlepšit nábor novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků, a prováděly studie týkající se jejich pracovních podmínek v souladu s doporučením Rady ze dne 8. listopadu 2019;
21. prosazovaly iniciativy a mechanismy, které podporují mladé a nové účastníky trhu práce novinářů a pracovníků sdělovacích prostředků, jakož i nezávislé novináře a pracovníky sdělovacích prostředků a osoby, které pracují v místních a regionálních sdělovacích prostředcích, a tím posílily jejich svobodu informovat;

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES (Úř. věst. L 130, 17.5.2019, s. 92).

22. podporovaly iniciativy a mechanismy, které napomáhají výměnám a posilování osvědčených postupů v oboru, zejména zvyšováním povědomí studentů žurnalistiky a mediálních studií o rizicích, jimž mohou být během své budoucí profesní dráhy vystaveni, a o možnostech, jak jim co nejlépe čelit, a rovněž prosazovaly jejich větší účast na sdílení významných evropských zkušeností během studia, aby se mohli seznámit s různými prostředními a různými investigativními a publikačními postupy;
23. vybízely dané odvětví, aby rozvíjelo iniciativy a ukazatele důvěryhodnosti zpravodajství a sdělovacích prostředků, jako je zaměstnávání novinářů, ověřovatelů faktů a dalších pracovníků médií s cílem motivovat platformy a inzerenty, aby prokázali odpovědnost a podíleli se na zajištění dostupnosti důvěryhodných informací a různých pohledů;
24. usilovaly o ochranu novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků po celém světě v rámci příslušných mnohostranných fór, dvoustranných vztahů a na vnitrostátní úrovni, jakož i v rámci mezinárodních iniciativ na ochranu novinářů a svobody informací a kladly přitom zvláštní důraz na ochranu a bezpečnost novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků, kteří působí v oblastech zasažených konfliktem, nebo z těchto oblastí pocházejí;
25. podporovaly novináře a další pracovníky sdělovacích prostředků, kteří se snaží nezávisle a nestranně informovat o ozbrojených konfliktech, zejména o probíhající ruské vojenské agresi vůči Ukrajině, a vybízely k iniciativám, které podporují jejich práci a šíření jejich výsledků, například specializované sekce mediálních služeb, zejména v ukrajinském jazyce;

26. podporovaly nezávislé novináře a pracovníky sdělovacích prostředků, kteří žijí v exilu, především ze zemí, jako jsou Ukrajina, Bělorusko a Ruská federace, s ohledem na jejich individuální situaci a příčiny exilu. Tato podpora by případně mohla spočívat v odborné, finanční, sociální, správní nebo právní pomoci, a to i ze strany soukromého sektoru, a byla by zaměřena na vytvoření bezpečných pracovních podmínek a pomoc při obnovení jejich profesní činnosti, například prostřednictvím pobytů nebo iniciativ usnadňujících hledání pracovních příležitostí;
27. vyměňovaly si zkušenosti členských států ohledně toho, jak nejlépe přijímat novináře a další pracovníky sdělovacích prostředků z oblastí zasažených konfliktem;
28. vyměňovaly si osvědčené postupy a do roku 2025 vyhodnotily provádění těchto závěrů.

Smlouvy EU

- Smlouva o Evropské unii, zejména její článek 2: „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů.“
- Listina základních práv Evropské unie, zejména její článek 11: „Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice.“

Dokumenty Rady

- Závěry Rady o ochraně svobodného a pluralitního mediálního systému (2020/C 422/08)
- Závěry Rady ze dne 4. dubna 2022 o budování evropské strategie pro ekosystém kulturních a kreativních průmyslů
- Doporučení Rady ze dne 8. listopadu 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně (2019/C 387/01)

Dokumenty Komise

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o evropském akčním plánu pro demokracii (COM(2020) 790 final)

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Evropská média v digitální dekádě – Akční plán na podporu oživení a transformace (COM(2020) 784 final)
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zpráva o právním státu 2021 (COM/2021/700 final)
- Doporučení Komise (EU) 2021/1534 ze dne 16. září 2021 o zajištění ochrany, bezpečnosti a posílení postavení novinářů a dalších pracovníků sdělovacích prostředků v Evropské unii

Dokumenty Rady Evropy

- Doporučení CM/Rec(2016)4 o ochraně žurnalistiky a bezpečnosti novinářů a dalších mediálních činitelů
- Rezoluce o bezpečnosti novinářů (2021)
- Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy CM/Rec(2022)4 o podpoře příznivého prostředí pro kvalitní žurnalistiku v digitálním věku

Dokumenty Organizace spojených národů

- Rezoluce Rady bezpečnosti 2222 (2015) o ochraně novinářů a otázce beztretnosti
- Rezoluce Valného shromáždění OSN A/C.3/76/L.9/Rev1 „Bezpečnost novinářů a otázka beztretnosti“
- Zpráva „Violence against women journalists and politicians: a growing crisis“ (*Násilí vůči novinářkám a ženám působícím v politice: zhoršující se situace*), 2021